

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВІАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ

ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ
КОМУНІКАЦІЙ

ТЕЗИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Київ, Україна,

21 листопада 2020 року

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL AVIATION UNIVERSITY
FACULTY OF LINGUISTICS
AND SOCIAL COMMUNICATIONS

THESES

International Scientific and Practical Conferenc

PSYCHOLOGY OF CONSCIOUSNESS: THEORY AND

PRACTICE OF SCIENTIFIC RESEARCHES

Kiev, Ukraine,

November 21, 2020

Київ
Талком
2020

УДК159.922(082) П 86

Рекомендовано до друку Вченою Радою Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, Національний авіаційний університет.

(протокол № 7 від 28.10. 2020 р.)

Редакційна колегія:

Семиченко В.А. д.психол.н., професор, професор кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету; Помиткіна Л.В., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету; Калмикова Л.О. д.психол.н., професор, завідувач кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти ПХДПУ ім. Григорія Сковороди; Данилюк І.В. д.психол.н., професор, декан факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Лозова О.М. д.психол.н., професор, завідувач кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету ім. Бориса Грінченка; Козеснік Ернст, доктор технічних наук, професор Технічного університету Відень, Австрія; Роменкова В.А., доктор психології, асоційований професор Латвійського університету, м. Рига, Латвія.

Психологія свідомості: теорія і практика наукових П86 досліджень: тези *W* міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ 21 листопада 2020 року, / відп. ред. О.В. Дробот; Національний авіаційний університет, Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій – К.: Талком, 2020. - 207 с.

ISBN 978-617-7832-67-5

ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ - 2020

ЗМІСТ

1. Теоретико-методологічні проблеми свідомості як
предмета психологічних досліджень

Каліщук С.М. БАЗИСНИЙ СКРИПТ ЗМІСТОВИХ І
ФУНКЦІОНАЛЬНО-ОПЕРАЦІЙНИХ ДЕТЕРМІНАНТ
СМИСЛОВОЇ
АРХІТЕКТОНІКИ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ 12

Kalishchuk S.M. BASIC SCRIPT OF MEANINGFUL AND
FUNCTIONALLY OPERATIONAL DETERMINANTS OF THE
SEMANTIC ARCHITECTONICS of PERSONAL
CONSCIOUSNESS

1. Теоретико-методологічні проблеми свідомості як предмета психологічних досліджень.

Каліщук С.М

кандидат психологічних наук, доцент, докторант кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

БАЗИСНИЙ СКРИПТ ЗМІСТОВИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНО- ОПЕРАЦІЙНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СМИСЛОВОЇ АРХІТЕКТОНІКИ СВДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. В статті окреслено дослідницький простір смислової архітекtonіки свідомості людини як багатомірної системи смислової конструкції психічного, що детермінується процесом розуміння свідомістю власного «тексту», акумулює і «укладає» у парафернальні смислові поля сліди (як різні виміри) зафіксованих попередніх взаємодій і відношень до світу, його об'єктів (явищ, ситуацій).

Kalishchuk S.M. BASIC SCRIPT OF MEANINGFUL AND FUNCTIONALLY OPERATIONAL DETERMINANTS OF THE SEMANTIC ARCHITECTONICS of PERSONAL CONSCIOUSNESS

Abstract. The article outlines the research space of the semantic architectonics of human consciousness as a multidimensional system of the semantic construction of the psychic, which is determined by the process of understanding by the consciousness of its own "text", accumulates and "encloses" traces (as different dimensions) of recorded previous interactions and attitudes to the world, its objects (phenomena, situations).

Свідомість як індивідуальна система створення суб'єктивної дійсності дозволяє особистості самовизначатися в реальному світі, моделюючи реальність та активно впливаючи на неї. Суб'єктивні світи будуються продовж всього життя людини на різних рівнях пізнавальної активності, співвідносяться між собою і об'єктивують ознаку мультиплікативності світу, а значить, - багатомірності суб'єктивної дійсності особистості.

Суб'єктивна дійсність людини це її суб'єктивний персональний відгук на вплив об'єктивної реальності. Результатом такого персонального відгуку є утворення та динаміка смислової архітекtonіки свідомості особистості - багатомірної смислової конструкції, що «укладає» у смислові поля та мнемічні контексти сліди зафіксованих попередніх взаємодій і відношень до об'єктів (явищ, ситуацій) світу.

Методологічний аналіз формату, змісту, функції й генезу смислової архітекtonіки свідомості особистості та «картини світу» як системи варіативно- предметних випадків її об'єктивації доводить процесуальний автопоезний ланцюг реорганізації смислу як безперервного самотворення смислового багатопланового простору, що включає онтологічне суб'єктивне тло (засіб буття), функціональний план внутрішніх дій та стабільно-динамічний «множинний текст» свідомості (Каліщук, 2020).

Завдання пошуку змістових та функціонально-операційних детермінант смислової архітекtonіки свідомості особистості як індивідуальної смислової системи створення образу світу приводить до побудови базисного скрипту, який є дослідницьким простором розвідки складної багатомірної системи, з диференціацією одиниць аналізу та їх деталізацією за ключовими ознаками динамічної системи.

Одиниці аналізу базисного скрипту виокремлювались з метою представити системний розгляд максимально повного набору ознак походження та динамічного функціонування смислової архітекtonіки свідомості людини. На цій засаді виділено дев'ять одиниць аналізу смислової архітекtonіки свідомості, а саме: джерела; пізнання як «вичерпування» світу; пояснювальні тенденції («Як?»); спрямовуючі тенденції («Навіщо? Заради чого?»); закони організації смислової архітекtonіки свідомості особистості; зміст; різновиди смислів; динамічний рух смислів; порушення як зупинка динаміки смислів і актуалізація нового аттрактору.

Тлом розгортання базисного скрипту обрано визначені Ф. Капра ключові атрибути складної системи, а саме: патерн, структура, життєвий процес (Капра, 2002). Патерн виникає через конфігурацію взаємовідносин, що встановлюють суттєві ознаки смислової архітекtonіки свідомості; структура характеризує фізичне втілення патерну; життєвий процес означає діяльність, що спрямована на безперервну реалізацію патерну (табл. 1).

**Базисний скрипт змістових і функціонально-операційних детермінант
сміслової архітектоники свідомості особистості**

Одиниці аналізу <i>i</i>	Патерн - конфігурація суттєвих ознак <i>2</i>	Структура - фізичне втілення патерну <i>5</i>	Життєвий процес реалізація патерну <i>4</i>
Джерела	Імпринтинги (Гроф, 2008) Мнемічні контексти (Агафонов, 2003)	Сублімований досвід Мнемічні сліди смислів Апперцептивні схеми Сценарії як модель прототипного знання	Соматопсихічні прояви (дихання, тілесна напруга) Неусвідомлені конотації невербальних переживань
Пізнання як «вичерпування» світу	Телеологічна сила (Adler, 1964; Карпенко, Карпенко, 2018)	Організмичне чуття Емоційна компетентність	Розуміння Інтерпретація
Пояснювальні тенденції («Як?»)	Контекстно-породжувальна комбінація Упредметнення нужди (Цапкин, 2004)	Потік смислів Перед-мислення	Емоції «Емоційно-образні узагальнення» Парадоксальність переживання «тут-і-зараз» Злиття незлитих множинних поліфонічних смислів Разототожнення очікувань і сигналів реальності
Спрямовуючі тенденції («Навіщо? Заради чого?»)	Суб'єктивна очевидність усвідомлених переживань	Відношення Свобода Відповідальність	Переживання «розуміння нерозуміння» Знаходження інтенційності Перетворення Хаосу
Закони організації смислової архітектоники і свідомості особистості	Еволюціонування (інволюціонування) Екологічність Самоорганізація Комунікація «Заторкнутість» (Швалб, 2004)	Пізнавальні контури свідомості: сенсорно-перцептивний, уяви, мисленнєвий, афективний, рефлексивний	Біодинамічна тканина Чуттєва тканина Рефлексивна тканина Комунікативна тканина
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>5</i>	<i>4</i>
Зміст	Множинні тести Поліфонія Полісемія Семантична конденсація (Зінченко, 2006)	Мнемічний контекст Смислові поля «картини світу» Автонаративні тексти (Чепелева, 2018)	Рефлексивність Спонтанність Діалогізм Ймовірність
Різновиди смислів	Смисл - інтеріоризована інтенція	Смисли пізнавальних контурів свідомості Смисли окремих зон (ланок) зв'язку загальної їх динаміки (Папуча, 2018)	Універсали виразу смислу
Динамічний рух смислів	Діяльність Комунікація	Операція Дія Мотиви Особисті установки	Означування інтенцій Пов'язання упредметнених уявлень з мовленнєвими уявленнями внутрішньої мови
Порушення динаміки смислів як точкова зупинка	Активация розуміння як пошук відповіді накликати життя, ситуації неможливості - над-можливості	Помилковий аттрактор	Реорганізація зв'язків між «Я і Я інший» та «Я і Світ»

Таким чином, базисний скрипт змісту та функціонально-операційних детермінант смислової архітектоники свідомості особистості вибудовує площину його розвідок і дозволяє актуалізувати предметні зони дослідження і визначати шляхи реорганізації зв'язків між «Я і Я інший», «Я й інші», «Я і Світ». Поступ-рух смислу в смисловій архітектоніці свідомості є інструментом відкриття людиною себе і світу та має перехідну, але взаємо зворотну форму в кожній ланці ланцюгу динаміки смислу, а саме: «світ» < > «неусвідомлені конотації невербальних

переживань», які мають соматопсихічний прояв < > «нужда» < > «інтеріоризація» (яка суміщається зі селективністю сприймання іншої людини в силу дії імпринтингів і мнемічних контекстів) < > «інтенція» <---> «відношення, діяльність» <- > «розуміння й інтерпретація» <---> «смысл» (як суб'єктивне покладання та ідентифікація) <-----> упредметнене «інтерсуб'єктивне значення» < > «світ». Можна допустити, що гіпотетична модель репрезентативної дії смислової архітектоніки свідомості особистості має конфігурацію хмарного перекриття множини рухомих шарів, кожен з яких має свою специфічну мету, але загальний рух детермінується дією розуміння.

Література

- Агафонов А.Ю. *Основы смысловой теории сознания*. Санкт-Петербург: Речь, 2003. 296 с.
- Гроф С. *Путешествие в поисках себя*. Москва: АСТ, 2008. 352 с.
- Зинченко В.П. Сознание как предмет и дело психологии. *Методология и история психологии*. 2006. Том 1. Выпуск 1. С. 207-231.
- Калищук С.М. *Формат і зміст смислової архітектоніки свідомості особистості та «картини світу» як її варіативно-предметної концептуалізації* *Психологічний часопис: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2020. Том 6. Вип. 8. С.57-66* Бой: 10.31108/1.2020.6.8.4
- Капра Ф. *Паутина жизни*. София: Гелиос, 2002. 335 с.
- Карпенко З.С., Карпенко Є.В. Психологічні знаряддя і герменевтичні механізми усвідомлення аксіопсихічних феноменів. *Психологія людини: Свідомість і реальність. Збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2018 р.) / за ред. М.В. Папуча. Ніжин, 2018. С. 312-314.*
- Папуча М.В. *Сознание: осознание реальность? Психология людини: Свідомість і реальність. Збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2018 р.) / за ред. М.В. Папуча. Ніжин, 2018. С.197-205.*
- Цапкин В.Н. *Единство и многообразие терапевтического опыта*. Москва: МГППУ, 2004. 199 с.
- Чепелева Н.В. *Людина як суб'єкт самопроекування. Психологія людини: Свідомість і реальність. Збірник матеріалів VIII міжнародної науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2018 р.) / за ред. М.В. Папуча. Ніжин, 2018. С. 3-5.*
- Швалб Ю.М. Свідомість як відношення людини до світу. *Психологія і Суспільство*, 2004. № 4 (18). С. 154-166.
- Adler A. *Superiority and social interest: A collection of later writings*. New York: VikingPress, 1964. 205 p.